

म्हीसे याडसे तामजुगुला (ताममाला)

जाम्बुलीडकोरकी का-लेडमो

(मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणा-पत्र)

UNIVERSAL DECLARATION ON HUMAN RIGHTS

प्रस्तावना:

म्हीओ बोला मोक्कोन (गीदोप) मुन्मीजुगुला स्हेसा येन याडताम (याडसे-ताम) जुगु याडबान चीसे ताबामान्बा नोन हाडताड्बा (स्वतन्त्र), न्याय येन (दीड) स्हीवाला (शान्तिको) ग्याल्हम ताबासे, म्हीसे याडतोसे याडतामजुगुदा आखोबा आताड्बा देन स्हेसाभालाबासे आज्याबा येन सेमरी म्लाड धान्बासे म्हीकीसेम धीना, फ्रेना लाबासे म्हीजुगुसे छ्योओयेन हाडमान्बा पाड्बा याडताम येन लोड्बा ग्याम्से धार्वारी याडतोबा बीबा म्हीस्कोन ह्युल्बाजुगुला सेमरी लेडमो थोन्बा से,

आज्याबा पाड्बा येन नाड्बा, प्लेबा ग्येसे केबा बोमोदा सीम्नालाबा, स्यान्दो दाड (उपाय) आयाड्ना, नाड्बा प्लेबादा बाड्से टुओसी/पुओसी छ्लाबा दाड हीन्ना, बीपा म्हीसे आम्हान्खाओी बीपा हीन्ना; बीसाम म्हीओी याडतामजुगु ग्यालठीम ग्याम (कनून) छार्वार्वा थोन्बा, चीपा, मुतोबा तापासे,

ह्युल येन ह्युल्साजुगु कुडरी लेड्को ल्हेना लाबारी डीक्नालातोबासे,

संयुक्त राष्ट्र संघला ह्युल्बा (जनता) जुगुसे म्हीला हाडलान म्हीयाड (अधिकार) जुगु येन म्हीदा स्हेसा तेन्पा, आपाकोला, आमाकोला म्हीला च्योच्यो याडतामजुगुदा ज्याबा मान्सी ल्हाना (ह्यास्को) हाडमान्बा, हाडदाम्मन म्हेन्बाग्याम (मान्बा ग्याम) लासी चीछोगकी (सामाजिक) छार्वार्वा ल्हेबा येन म्हीओी सोयेन (जीवनस्तर) ल्हेना लाबारी स्होसे नुनु स्होबासे (गरेकोले),

मुन्मी ह्युल्साजुगुसे संयुक्त राष्ट्र संघदा होलाबा गेग्याम म्हीला याडतामजुगु येन हाडलान (मौलिक) हाडताड्पा मान्बाजुगुदा जाम्बुलीडकोरकी नुन स्हेसातेन्बा ल्हेना छार्वार्वालासे, आसेम तेन्बारी ग्रान/ग्रेनज्यापासे,

चु ग्रानज्याबादा योना (छ्योना) दोना लाबारी चु याडताम (अधिकार) येन हाडताड्बा मान्बा (स्वतन्त्रता) जुगुदा च्योच्यो डीक्ताम (समभदारी), खेन्बाथेन्बा, ल्हानान (ह्यास्कोनो) तोबासे,

मुन्नी ह्युल्साजुगु येन धे ह्युल्साजुमुला दात्तेला साधारणसभाला या-
बाडरी (मातहातरी) मुबाला प्रादेशिक खण्डला ह्युल्सादा (जनतादा) नोन धे
याडताम (याड तोबान ताम) देन हाडदाम्मान मान्बादा (स्वतन्त्रता)
जाम्बुलीडकोररी देन सेमताडना लापीन्वा, द्वाडमा म्ही धेन कोरखोरला मुतेबा
(मुबान) मोक्कोन कीलखोरसे नुन चु क-लेडमोदा (घोषण्यलाई) समेरी बान्सी
ह्युल्सा येन स्यान्दो ह्युल्साकोरकी ल्हेसीन (प्रगतिशील) ग्याल्हाम ग्याम्से तेन्वा
(श्रद्धा) ल्हेना नाखाजी बीसी साधारण सभासे म्हीकी याडतामला चु
जाम्बुलीडकोरकी क-लेडमोदा मोक्कोन (जम्मोन) ह्युल्साला (जनता) धेन
ह्युल्सादा गीक च्योच्यो मापदण्ड हीन्वा बीसी क-लेडमो धोन्वा मुला ।

बो-१

म्होक्कोन (गोदोप) नोन म्हीमा केपान्हापा हेन्वे नुन हाडताडना (स्वतन्त्र)
याडना हीन्वा । धे म्होक्कोनला (गोदोपला) च्योच्यो याडताम धेन महत्व मुला ।
धेनीकादेरी सेमबाड (विचार शक्ति) देन धु-सेमसाड मुनासे, धेनीजुगुसे हाडन्हाडरी
नुन येत्माला सेमलेडमोग्याम्से (भावनाबाट) ग्ये लातोबान मुला ।

बो-२

हुजीबा, बर्ग, लिङ्ग, ख्योजी, ग्लेठीम, ग्योतदा स्यान्दो (लोलो) सेमरी मान्बा
ह्युल्साकोर वा श्रीछोग (समाज) ठुडवा पालदा (सम्पत्तिदा) स्यान्दो नोन स्हेसा
(मर्यादा) ग्याम्से नेपाफेपा (भेदभाव) आलाना मोक्को म्हीदा चु क-लेडमोरी
पीन्वाला याडसेताम धेन हाडदाम्मान मान्बा तासाजी या रक्षित, हाडताडना ठीम
आखा या परिमित प्रभुसत्ता मुबान ताखाजी । धेरी मुबाला म्हीजुगुरी ग्लेठीम
(राजनैतिक) ग्लाकोर या स्यान ह्युल्साकोरकी ग्येदुजीग्यम नेपाफेपा (भेदभाव)
लासे आरे ।

बो-३

मुतेबा (मुबाकते) मोक्कोन (गोदोप) नो म्हीला हाडताडना मान्बा धेन
हाड थार्वारी याडताम (अधिकार) मुला ।

बो-४

ग्याप्वा (क्याप्वा) खालाडसेनुन थान्से आरे 'i' ग्याप्वा धेन्वा धेन
ग्याप्वाभादा चुडवा कीन्वा नाबाग्ये (छोडग्ये) लापा आयाडना ठीम स्होवा मुला ।

बो-५

खालाड्महीदा नोन ल्हुभीथुर्ना लासी (शारीरिक यातना) तोपाग्याड्बा रोप्वारी पीन्से आरे, आसीम म्हीदा सेमचेनदा हाड्बा मान्बा, स्हेसाआलाबा घेन सजाय पीन्से आरे ।

बो-६

ठीमकी मीरी (ठीमसे च्याबारी) म्हीभीहाड्सी नोन म्हीला (म्हीभी) तेन्बायाड्बा (मान्यता पाउने) याड्ताम (अधिकर) याड्से मुला ।

बो-७

ठीमकी मीरी (ठीमसेच्यामा) मोक्कोन (छाड्मान गोदोपनो) च्योच्यो मुला । लेपाफेपा (भदभाव) आलाना नोन छाड्मोन ठीमला च्योच्यो नोन छुर्नाज्याना (संरक्षण) लातोसे मुला । चु का-लेड्मोदा आतेन्बा, आज्याबा मान्नालाबादा घेन लेपाफेपा ल्हेनालाना ग्ये आताना लाबारी च्योच्यो नोन सेम मोक्कोनसे नोन पीन्दोसे मुला ।

बो-८

संविधान घेन ठीमग्याम्से पीन्बाला हाड्लान याड्तामजुगु म्हानालाना ग्यातला लीसोरी (ग्याप्सोलरी) खाम्बाड् ह्युल्साकोरला अदालतरग्यामचे उपचारलापारी म्होक्कोसे (गोदोपसे) याड्ताम याड्से मुला ।

बो-९

खालाड्दाभी नुन (खाल्दाभीनो) खाराड् मान्ची होराड् लासी (सेमरी आज्यापा मान्ची) ह्युल ह्युल्साचे तात्पा (तेत्पा) ल्हाप्पा (निकाला) घेन च्युप्पाचुडपा, दीमरी नोन च्युप्पा (गिरफ्तार, नजरबन्द) लासे आरे ।

बो-१०

खालाड् म्हीदा पाललापा (दोषलगाउनु) फौज्दारी पालला लीप्रोरी (विरुद्धरी) घेला याड्ताम देन दाइत्व निरूपन ग्याम सुनुवाइला हक म्हीकी हाड्सी च्योच्यो नोन तासे मुला ।

बो-११

- (क) दण्ड याडसे अपराधला पालसे टानीबा म्हीदा थानांलाबारी तोस्ते मुतेबा देबायाडपा (सुविधा) पीन्बा ह्याडथेबा (खुना) अदालतसे, ठीम ग्याम अपराधि आघाडकादे (आघाडबादोना) धेदा निरपराध मान्से मुला ।
- (ख) खालाड नुन म्हीसे लापा या आलापाला खातीपोन (खात्पान) ग्ये होजा दुजीरी ह्युल्साकोर या स्यान्दो ह्युल्साकोरला ठीमसे अपराध आमान्सांम होत्साडबा ग्ये लाबादा खाचीबान (खलाजीदानुन) दोषी मान्से आरे । खात्पानुन म्हीदा होजा अपराधलापा दुजीरी पीन्बा याडबा सजायसे ल्हाना (ह्याक्को) पीन्सेला आरे ।

बो-१२

खालाड म्हीला डीडताम (गोप्यता), येत्मा दीम या पत्र व्यवहारकादे खाराडमान्ची होराड नोन लासी हस्तक्षेप लासे आरे । होराड हस्तक्षेप, न्होडनालापा तेन थानां लापारी ठीमग्याम थानांलापाला याडताम मुला ।

बो-१३

- (१) मोक्कोनोन म्हीला ह्युल्सा न्हाड हाडताडबा सेमरीमान्बा (स्वतन्त्रतापूर्वक विचरण) देन दीमस्होसी टीपा (नसोबास) याडताम मुला ।
- (२) छाडमा म्हीला हाडकी ह्युल्सा या स्यान्दो खाजुबान (कुनै) ह्युल्सा पीत्पा देन हाडलान ह्युल्सारी दोसी खापा याडताम मुपा ।

बो-१४

- (१) पाललापा ग्याम्से थानांरी मोक्को म्हीदा स्यान्दो ह्युल्सारी ग्याप्नीबा (शरणालिनु) देन ग्यामपीन्बा, म्हाजीबारी याडताम मुबा ।
- (२) संयुक्त राष्ट्र संघला स्हेडताम (उद्देश्य) देन ठीमला ग्याप्सोल, लीसो (विपरीत), ग्येजुगु या न्यालो रत्नेठीम, अपराधला, पाललापाला लेडरी (सम्बन्धमा) चु याडताम छोत्बा (प्रयोग) खाम्से आरे ।

बो-१५

- (१) म्होक्कोन (गोदोपनो) म्हीदा ह्युल्साला नागरिकताला याडताम (अधिकार) मुपा ।

- (२) खालाड म्हीदा नून सेमरी तीगामांन्सी होराडनुन बेला नागरिकतासे बन्वीत लासे आरे । नागरिकता पोपा, देप्पा (परिवर्तन) लापा याडतामदा आताड पाडसे, मान्से आरे ।

बो-१६

- (१) हुबीबा, ह्युल्सा, या धर्मला लेपाफेपा (भेदभाव) आलानानुन छामे आम्हाकोला देन जामेकोलाला बेल्वा जोम्बा लासे या थेत्मा स्तोबारी याडताम मुला । जोम्बा (बेल्वा) लासी चीपा देन घीडरेम्बो सीडकाथापारी (पारपचुके लापारी) येनीजुगुला नून च्योच्यो (समान) याडताम मुला ।
- (२) जोम्बा (बेल्वा) स्तोबारी मान्वा छामे येन ब्योनला सेमनीबा, ताडसाबी जेकेन (केन) जोम्बा (बेल्वा) तापा खाम्से मुला ।
- (३) चीडोगला (समाजको) स्वभाविक देन आधारभूत बो नून थेमे/थेत्मा हीन्वा । चीडोग देन ग्याल्साग्याम छर्नालापा यडवा, यडताम थेदा मुपा ।

बो-१७

- (१) छाडमा म्हीदा (प्रत्येक व्यक्तिलाई) हाडगेन या स्यान्दोधेन डीन्सी न्होर (सम्पत्ति) थान्वा याडताम मुपा ।
- (२) खालाड नोन म्हीला न्होर खालाडसे नून सेमरी तीगा मान्छी होत्राड नोन व्यान्सी कीन्वा याडसे आरे ।

बो-१८

मुतेबा म्हीदा (मुपाकडे म्हीदा) सेमम्हेन (विचार), समेथान्वा, देन धर्मरी हाडताडवाला तेन्पारी याडताम मुपा । धर्म या सेम पोपा याडवा देन सार्वजनिक या म्हीकीहाडसी या बो-बोरी हाडला धर्म देन सेमथान्वादा शिक्षा, आचारण, तेन्वा देन स्तेडवा डोन्वा याडवा हाडताडवा स्तेडवा मान्वा नून चु न्हाडरी क्याम (प्रे) मुला ।

बो-१९

छाडमा म्हीदा सेमम्हेन (विचार) हाडताडवा मान्वा देबन छ्योबीकादे तात्पा (तेत्पा) याडवा, याडताम (अधिकार) मुपा खालाडसे नोन व्हाम्सी, खुबीनालासी, लोडनालासी सेम पोपा, सेम थान्वा याडवा, देन हाडताडवा सेमथान्वा लाबारी याडताम मुला ।

बो-२०

- (१) स्त्रीवाग्याम्से जोम्ना स्त्रीना देन ग्हेदुड स्त्रीना ठोड्बारी मोक्को म्हीसे नुन याड्से याड्ताम मुला ।
- (२) ग्हेदुडला (संस्थाला) मुल्मी संदस्य स्त्रीपारी खालाड्दा नुन सेमरी आनीपा मुसावी करलापा आता ।

बो-२१

- (१) ह्युल्साला ग्ने-ग्नेठीमसारी (शासनमा) छाड्मा म्हीदा हाड्ताड्बा सेमरी मान्बा म्हीदा दाम्सीनाम होजा ग्नेठीमरी दोबा देन ग्ने लापारी याड्से याड्ताम मुला ।
- (२) म्होक्कोन ह्युल्साबाजुगुदा (नागरिकहरूलाई) हाड्ला ह्युल्साला सरकारी जागीररी ग्ने (ग्नेत) लापारी च्योच्यो नुन याड्ताम (अधिकार) मुला ।
- (३) सरकारला ग्नेताड् ग्नेखोर, ह्युल्साबा, ह्युल्बा, नाम्साबाजुगुला सेम ताड्बा, सेमरी मान्बा हाड्नुन तासे मुला । चु हाड्बा सेमम्हेन (सेमताड्बा) छाड्मानदा च्योच्यो मताधिकार ग्याम्से दुडी-दुडीरी तासीनचीपा चुनाव ग्याम्से डेन्बाथान्बा (अभिव्यक्ति) लासे मुला । होत्राड्बा चुनाव गोप्य मतदान या होत्राड्बा नोन स्वतन्त्र मतदान ग्याम्से लासे मुला ।

बो-२२

चीछोगला (समाजला) म्होक्कोन (गोदोपनी) मुल्मीदा चीछोगकी सुरक्षालापा याड्ताम मुला । छाड्मा म्हीला स्त्रेसा देन व्यक्तित्व हाड्ताड्बा स्त्रेना लाबारी तोस्त्रे न्होर, खोरकोर देन पेरेम्बा-पेरमिठीमकी याड्तामजुगु स्यान्दो ह्युल्साकोरकी हो देन ह्युल्सोकरकी बाड्ग्याम ह्युल्साला ग्हेदुड (संगठन) देन तोबा स्त्रे ग्याम पीन्बा याड्बा याड्ताम छाड्मा म्हीदा मुपा ।

बो-२३

- (१) मोक्कोन म्हीदा ग्ने (ग्नेत) लाबा, सेमरी ताड्बा नोकरी माजीबा दाम्बा देन ग्ने लाबारी तोपा दुडी याड्तोबा, देन ग्ने आरेबा (बेकारी) ग्याम्से धार्पा याड्बा याड्ताम मुपा ।

(२) मोक्कोन म्हीसे लेपाफेपा आलापना नोन च्योच्यो ग्येला च्योच्यो नोन ग्येसाजी (ज्याला) याडसे मुला ।

(३) ग्येलाबा म्होक्कोन म्ही देन थेला थेत्मादा म्हीकी याडताम येन जेपाकादे गौरवान्वित सोतेबाला स्हेडबारी योपा (छ्योबा) कादे ग्येसाजी (पारिश्रमिक) देन स्यान्दो समाजला संरक्षण ग्याम्से थे योनालाबा (छ्योनालाबा) याडताम (अधिकार) मुला ।

(४) छाडमा म्हीदा हाड ज्यापा तानालापारी देन ट्रेड यूनियन स्होबा देन ग्हेदुडरी (ट्रेड यूनियनरी) बाडबारी याडताम याडसे मुला ।

बो-२४

पाडना कादे गयेलापा दुजी न्हाडरी मोक्कोन म्हीदा प्रो (दीगु) येन दुबान्हाबारी (विश्रामलाबारी) दुजी याडसे याडताम मुला ।

बो-२५

(१) छाडमा म्ही देन थेनी थेत्माला ल्हुजीजेपा (स्वास्थ्य) देन ज्यानालापारी सोगेनला (जीवनस्तरको) याडताम मुला । चुन्हाड चाल्हु (कान), वान (क्वान), दीम देन मानलाबारी (मेन लाबारी) देपा याडबाजुगु (सुविधाहरू) देन चीछोगला (सामाजिक होलाबा ग्ये नुन थान्बा मुला । न्हात्पा (न्हेप्पा), आखाम्बा, फा-आरेबा, खेम्पा (खेप्पा) दुजी, यां थेला बाडसे फीकर्याप (फीच्योर) तापा दुजीरी तोस्हेस्हें आयाडसाजी नुन थार्पाला याडताम मुला ।

(२) आमाला थुजी (कुरी) देन कोला दुजीरी जेनाले च्याबा छान्नालापा देन होलापारी हो याडसे मुला । जोम्पा लापा (जोल्बालापा) या आलापा आमकोला, जामेकोलासे न्हाबाला (केबाला) कोलाजुगुसे च्योच्यो नो चीछोगरी, सोपारी, टीपारी स्हेसा याडसे मुला ।

बो-२६

(१) छाडमा म्हीडाडदा खेप्पा ग्रीपा, (डोपा) स्कूल झीपा याडताम (अधिकार) मुला । ह्याप्पा (डोपा) तीप्पा दुजीरी (प्रारम्भिक अवस्थामा) ओलेनो (निःशुल्क) याडसे मुला । तीप्पा ह्यात्पा अनिवार्य तासे मुला । प्राविधिक देन व्यवसायिक शिक्षा खेपा (सस्तो) देन छात्रादाम्मन (सर्वसुलभ) तासे

मुला । अच्चाड (डाज्याड) खेत्पा (डोपा) खाम्बाडला (योग्यताला) आधाररी छाडमा (म्होक्को) दान च्याच्यो दाडसे याडसे मुला ।

- (२) म्हीकी स्हेडखेन, ग्येखेन (व्यक्तित्व) ल्हेनाखान्नालापा देन म्हीकी याडताम (मावन अधिकार) हाडकी हाडताडबा (स्वतन्त्र) याडना लापादा कोडना लाबारी खेत्पा (डोबा) ग्येदा (शिक्षादा) ठाम्से मुला । खेत्पा (डोबा) ग्ये (शिक्षा) ग्याम नुन ट्युल्सा, हुजीबा देन ख्योभीकी (धार्मिक) बो-बो गुडरी हाडनाड सेमगी, तीड-गी, देन लेडस्हेडबा सेमलेडमो ल्हेना लासी स्हीबा (शान्ति) खान्नालापारी संयुक्त राष्ट्र संघला खोत्बाग्येजुगु देन्ना ल्हाना लासी बोर्से मुला ।
- (३) जा-जामेदा पीन्बा शिक्षा दम्बा प्रथामिक अधिकार आपा-आमादा तासे मुला ।

बो-२७

- (१) छाडमा म्हीदा चीखोगला (समाजको) पे-रीमठीम, पे-रेम्बाजुगु सेमरी खुपा ताडबा कीन्बा, देन वैज्ञानिक प्रगति, विज्ञानसे पीन्बाला देबाजुगु (सुविधाहरू) कीन्बारी याडताम मुला ।
- (२) छाडमा म्हीदा धसे काःपा बीपाला खातीपान (खात्पान) वैज्ञानिक, ग्योतकाळी (साहित्य) वा खाओबा स्हेडथान्बा ग्याम याडबा नैतिक देन भौतिक ग्येजुगु खान्ना थान्ना लापारी याडताम (अधिकार) मुला ।

बो-२८

चु का लेडमोरी थोन्बाला बीपाला याडताम देन हाडताडबा मान्बाजुगु याडना थोप्ना लापारी छाडमा म्हीदा चीखोग देन स्यान्दो ट्युल्साकोरकी ठीमला याडताम मुला ।

बो-३१

- (१) छाडमा म्हीदा खोररी लानोलातोसे ग्ये खाबा मुला । होधेबा (होस्पा) खोररी चीसीम जेकेन म्हीकी -ग्येखेन (व्यक्तित्व) ल्हेना लाखान्बा ।
- (२) हाडला अधिकार देन हाडताडबा (ताडबा) ग्येलामा छाडमा म्हीसे स्यान्दोला अधिकार देन हाडताडबादा स्हेसा पीन्तोसे मुला । माडचो चीखोगला (प्रजातान्त्रिक समाजला) आरेनाआताबा, छाडमादान जेपा डीकालापा देन म्होक्कोदा ज्याबा तानालाबारी तोपास्हेजुगु कीन्बारी

सहेडतामसे (उहेश्यचे) केनु (जेकेन) ठीमग्याम डोन्वा खोरन्हाडरी टीदोसे मुला ।

(३) चु याडताम (अधिकार) देन हाडताडनादाम्बा द्योत्वा (प्रयोग) संयुक्त राष्ट्र संघला ठीम देन सहेडतामाला (उहेश्यला) लीसो (ग्याप्सोन) खातीबाओी दुओीरी ग्ये-तामजुगु लापा याडसे आरे ।

बो-३०

खातीबान (खातीपन) ह्युत्सा या ह्युलम्हीसे चु कालेडमोरी बीसी थान्वा याडताम (अधिकार) देन हाडताडना दाम्बा मान्वादा आज्याना मान्वालाना सहेडतामसे (उहेश्यचे) या येहाडना ग्ये (ग्येत) लावा, याडना लापारी चु कालेडमोदा फ्रान्वा सहेडनारी याडसे आरे ।

• • •